

6. International Integrated Reporting Council (IIRC). (2013). The International IR Framework.
7. International Organization for Standardization (ISO). (2010). ISO 26000:2010, Guidance on social responsibility.
8. International Accounting Standards Board (IASB). IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets.
9. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). Tax and Environmental Sustainability: Trends and Policy Guidance. OECD Publishing.
10. OECD. (2015). OECD Principles of Corporate Governance. OECD Publishing.
11. Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating Shared Value. Harvard Business Review, 89(1/2), 62-77.
12. Sustainability Accounting Standards Board (SASB). SASB Standards.
13. Податковий кодекс України.

УДК 347.736:005.94:658

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: КРИТЕРІЇ, ЗАХИСТ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Лугова О.І.,

кандидат економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

У сучасних умовах розвитку економіки та посилення конкуренції питання захисту інформації, що має стратегічне значення для підприємств, набуває особливої актуальності. Одним із найважливіших інструментів збереження конкурентних переваг є комерційна таємниця. Раціональна організація режиму доступу до такої інформації, визначення її складу, запровадження відповідних внутрішніх нормативних актів — усе це є необхідною умовою ефективного функціонування суб'єктів господарювання.

Поняття «комерційна таємниця» немає в трудовому праві, але воно передбачене статтями 505–508 Цивільного кодексу України.

Зокрема, у ч. 1 ст. 505 ЦКУ визначено, що «комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію» [1].

Комерційною таємницею можуть вважатися відомості технічного,

виробничого, організаційного, комерційного та іншого характеру, за винятком інформації, яка відповідно до чинного законодавства не підлягає віднесенню до такої категорії.

Інформація комерційного змісту визнається конфіденційною або такою, що становить комерційну таємницю, лише за умови закріплення цього статусу в локальних нормативних актах підприємства.

Для забезпечення захисту такої інформації застосовуються спеціалізовані програмні засоби та технічне обладнання, що обмежують несанкціонований доступ і мінімізують ризик витоку даних з електронних носіїв. Контроль за дотриманням відповідного режиму покладається переважно на системних адміністраторів. Серед технічних заходів — блокування доступу до певних директорій, обмеження використання зовнішніх накопичувачів, заборона на синхронізацію з хмарними сервісами, CRM-системами тощо.

З метою організації ефективного доступу до конфіденційної інформації її поділяють на категорії відповідно до рівня важливості. Формується перелік працівників, які мають право ознайомлюватися з певною категорією даних.

Оптимальним рішенням є розробка та затвердження внутрішнього нормативного документа — Положення про комерційну таємницю. У цьому документі необхідно чітко визначити правила збереження інформації, порядок поводження з нею, а також регламент доступу персоналу до даних, що мають конфіденційний статус. Додатково варто встановити процедуру надання дозволів на роботу з інформацією, що має ознаки комерційної таємниці. Конкретний обсяг і склад інформації, яка підлягає захисту, визначається безпосередньо власником або керівником підприємства з урахуванням вимог законодавства.

Нормативні документи не містять вичерпного переліку критеріїв для визначення інформації як комерційної таємниці. Водночас Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 року № 611 [2] окреслює перелік даних, які не підлягають віднесенню до такої категорії.

На практиці при класифікації інформації як комерційної таємниці беруть до уваги такі характеристики: відсутність державної таємниці, зв'язок з виробничими процесами підприємства, наявність фактичної або потенційної економічної цінності, здатність створювати конкурентні переваги, а також обмежений доступ до неї.

Типовими прикладами комерційної інформації можуть бути:

- дані про наявні або плановані договори;
- інформація про фінансові показники, цінову політику;
- персональні дані співробітників;
- стратегічні та адміністративні плани підприємства;
- відомості про партнерів і клієнтів;
- науково-дослідні розробки, бази даних;
- незареєстровані винаходи, раціоналізаторські пропозиції;
- результати маркетингових досліджень і внутрішні аналітичні звіти.

Працівники, діяльність яких пов'язана з комерційною інформацією,

повинні бути ознайомлені з відповідними положеннями під підпис. Це завдання покладається на кадрову, юридичну або службу безпеки підприємства. Важливо, щоб кожен співробітник мав доступ лише до тієї інформації, яка необхідна для виконання його функціональних обов'язків.

Одним з основних ризиків є розголошення конфіденційної інформації, у тому числі шляхом передавання її третім особам або конкурентам. Часто витік відомостей відбувається внаслідок ненавмисних дій – наприклад, поширення документів через інтернет-ресурси, соціальні мережі чи медіа. Подібні випадки кваліфікуються як порушення режиму захисту комерційної інформації й тягнуть за собою юридичну відповідальність: матеріальну, цивільну, адміністративну або кримінальну.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV ; станом на 09.04.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF#Text>

УДК 657.471:631.147

АУТСОРСИНГ ОБЛІКОВИХ ФУНКЦІЙ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Потриваєва Н.В.,

докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,

Висвітлено теоретичні та прикладні аспекти впровадження аутсорсингу облікових функцій у фермерських господарствах як інструменту ефективного контролю виробничих витрат. Визначено ключові передумови, переваги та ризики застосування аутсорсингу в умовах цифрової трансформації аграрної сфери. Доведено, що використання аутсорсингових послуг сприяє підвищенню прозорості обліку, зниженню витрат і покращенню управлінських рішень.

Ключові слова: бухгалтерський облік, аутсорсингові послуги, витрати виробництва, цифровізація, контроль, сільське господарство.

В умовах трансформаційних процесів в аграрній сфері України фермерські господарства дедалі частіше стикаються з необхідністю вдосконалення системи управління виробничими витратами. Обмеженість кадрових, фінансових та технологічних ресурсів значно ускладнює забезпечення функціонування повноцінного бухгалтерського підрозділу на